

Sürdürülebilir Sinema ve Yeşil Film Yapımı Üzerine Serpil Altın ve Korhan Uğur ile Söyleşi: “Yerin Altına İnmemek İçin Yeryüzünü Doğru Kullan”

An Interview with Serpil Altın and Korhan Uğur on Sustainable Cinema and Green Filmmaking: “Use the Earth Right So You Don’t Go Under”

Cansu ÖKSÜZ KARADEMİR¹

¹Öğr. Gör. Dr., Pamukkale Üniversitesi,
Kurumsal İletişim Uygulama ve Araştırma
Merkezi, Denizli, Türkiye

ORCID: C.Ö.K. 0000-0003-4977-3138

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Cansu ÖKSÜZ KARADEMİR,
Pamukkale Üniversitesi, Kurumsal İletişim
Uygulama ve Araştırma Merkezi, Denizli,
Türkiye

E-posta/E-mail: cansuosuz@hotmail.com

Başvuru/Submitted: 06.08.2024

Kabul tarihi/Accepted: 10.10.2024

Online Yayın/Published Online: 13.11.2024

Atıf/Citation: Öksüz Karademir, C. (2024). Sürdürülebilir sinema ve yeşil film yapımı üzerine Serpil Altın ve Korhan Uğur ile söyleşi: “Yerin altına inmemek için yeryüzünü doğru kullan”. *Filmvisio*, 4, 121-133. <https://doi.org/10.26650/Filmvisio.2024.0017>

Öz

Bu söyleşide, gündelik hayatta sıkça karşılaşmaya başladığımız sürdürülebilirlik kavramı Türk film endüstrisi bağlamında değerlendirilmektedir. Zira özellikle Hollywood film endüstrisinin küresel gücü göz önünde bulundurulduğunda sinema sektöründe sürdürülebilirlik adımlarına dair bir farkındalık oluşturmak, gelecek çalışmalarda bu bilinci sağlamak adına atılacak adımlar son derece önemlidir. Amerika ve Avrupa kıtasında hâlihazırda sinema sektöründe konuya ilişkin çalışmalar ve platformlar oluşturulmasına karşın Türk sinemasında bu yönde gerçekleştirilen çalışmaların henüz başlangıç noktasında olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda Türkiye'nin ilk uzun metrajlı sürdürülebilir film yapım girişimi olan *Bir Zamanlar Gelecek: 2121* filminin yönetmeni Serpil Altın ve ortak yapımcısı Korhan Uğur ile filmin üretim sürecindeki deneyimler ve yeşil film yapımına ilişkin detaylar üzerine görüşmenin yanı sıra yurt dışında bu yönde gerçekleştirilen adımların Türk sinemasındaki girişimler ile karşılaştırılması yapılmaktadır. Buradan hareketle *Bir Zamanlar Gelecek: 2121*'i Türk sinemasında yapılacak yeşil film yapımı çalışmaları açısından uzun metrajlı bir 'case study' olarak değerlendirmek mümkündür. Yapılan söyleşide filmin üretim süreçlerinden hareketle sürdürülebilir film ve yeşil film yapımına ilişkin birtakım örneklerle yer verilmekte; bu örnekler beraberinde ise Türk film endüstrisinde bu yöndeki girişimlerin geliştirilebilmesi adına öneriler sunulmaktadır. Dolayısıyla söyleşi bu girişimlere ilişkin bir kılavuz niteliği taşıma amacından hareket etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir film, sürdürülebilirlik, yeşil film yapımı, Türk sineması, film endüstrisi

Abstract

In this interview, the concept of sustainability, which we have started to encounter frequently in daily life, is evaluated within the context of the Turkish film industry. Given the global influence of the Hollywood film industry, it is extremely important to raise awareness about sustainable practices in cinema and the necessary steps to ensure this awareness in future productions. Although studies and platforms

related to sustainability have already been established in the film industries of the American and European continents, it appears that efforts in this direction within Turkish cinema are still in their initial stages. In this regard, an interview is conducted with Serpil Altın, the director of Turkey’s first feature-length sustainable film production *Once Upon a Time Will Come: 2121*, and co-producer Korhan Uğur. The discussion not only covers their experiences during the film’s production process and the details of green filmmaking but also includes a comparison between international efforts and similar initiatives within Turkish

cinema. From this perspective, *Once Upon a Time Will Come: 2121* can be considered a feature-length case study on green filmmaking efforts in Turkish cinema. The interview presents several examples of sustainable filmmaking and green filmmaking practices based on the film’s production process, along with recommendations for advancing such initiatives in the Turkish film industry. Thus, the interview aims to serve as a guide for these initiatives.

Keywords: Sustainable film, sustainability, green film production, Turkish cinema, film industry

Cansu Öksüz Karademir: Sürdürülebilirlik gündelik hayatımızın hemen her alanında peşine düştüğümüz bir kavram hâline gelmeye başladı. Fakat bu kelimenin aslında neye tekabül ettiğine dair soru işaretleri ve özellikle film endüstrisi bağlamında düşündüğümüzde belirsizliğin hâkim olduğu bir konu olarak da karşımıza çıkıyor. Bu nedenle Türkiye'nin ilk uzun metrajlı sürdürülebilir yeşil film yapımı girişimi olan *Bir Zamanlar Gelecek: 2121* oldukça önemli bir konumda. Çünkü filmin üretim sürecinde yeşil film yapımına bağlı kalmanızın yanı sıra konusu itibarıyla da sürdürülebilirliğe dikkat çeken bir film. Şüphesiz film yapanlar ve yönetenler olarak bu bilinci sinema alanında üretim yapan, yapmak isteyen herkese aşılardan önce onun nasıl yapılabileceğine dair bilgiye sahip olmalarını sağlamak ise son derece önemli. Zira bir şeyin nasıl yapıldığını önce kendiniz öğrenmeden, akışını, işleyişini bilmeden onun nasıl yapılacağını bir başkasına öğretmek mümkün değil. Dolayısıyla bugün sizlerle bu söyleşiyi gerçekleştirdiğimiz için öncelikle her ikinize de teşekkür etmek istiyorum.

Serpil Altın: Kesinlikle. Siz bu bilgileri topluyorsunuz ve okuyorsunuz. Örnekler bakıyorsunuz ve kendi bilimsel bakış açınızdan bunu bir sonraki kuşaklara aktarmak üzere yola çıkıyorsunuz. Bizim başlangıç aşamamız da böyle bir noktadan çıktı. Bir kamera arkası belgeseli tasarladık ve bununla kalmayıp gittiğimiz uluslararası festivallerde yaptırdığımız özel mataraları dağıtarak bunu anlatma yoluna da gittik. Yani sürdürülebilirlik dediğimiz şey sette yaptık bitti, olmadı. Yolculuğumuz gittiğimiz her yerde devam etti. Benim en çok dikkat çekmek istediğim şey de bu. Bizim işimiz film gösterime çıktığında bitmiyor. Çekimlere başladığımız dönem depreme denk gelmişti ve öğrenciler evlerden eğitime başlamıştı. Yoksa bizim planlamamızda film gösterime girdikten sonra üniversitelerle bağlantıya geçmek ve workshoplar yapmak da vardı. Zaten filmimizin çıkış noktası da "gelecekte gelen bir mektup" dolayısıyla biz geleceğe bir şey bırakmak noktasında da üstümüze düşeni yapalım istedik. Filmimizde de bahsi geçen durum "yerin altına inmemek için yeryüzünü doğru kullan" mesajını ulaştırmayı hedefledik. O yüzden şu an sizinle buluşmamız bizim için de çok kıymetli.

**“YERİN ALTINA
İNMEMEK İÇİN
YERYÜZÜNÜ DOĞRU
KULLAN”**

Görsel 1: *Bir Zamanlar Gelecek: 2121* (2024) filminden bir kesit

C. Ö. K.: Filmin yönetmeni olarak Serpil Hanıma şunu sormak istiyorum. Sürdürülebilirlik kavramına dair sizin düşünceniz nedir? Biliyorsunuz bugün her yerde bu kavramı çokça duyuyoruz fakat içeriğinde sürdürülebilirliği konu alan bir film yaratan bir yönetmen olarak genel itibarıyla sürdürülebilirlik sizin için ne ifade ediyor?

S. A.: Sürdürülebilirlik aslında iki farklı anlam ifade ediyor. Yaptığımız işler anlamında öncelikle hayatı tekrar sürdürülebilir hâle getirebilecek bir formatın içinde ürün çıkartmak, bir diğeri ise devamlılığını sağlayacak şekilde hareket etmek. Bunu ben film sektöründe de aslında şöyle ifade ediyorum. İlk filmimi *Bir Zamanlar Gelecek: 2121* ile yapmış oldum ama bir örnekle açıklamam gerekirse bu film aslında benim ilk filmim ama sonraki filmlerimin de bu bakış açısıyla devam etmesi gerekiyor ki Serpil Altın olarak kurduğum felsefenin, mantığın, düşüncenin ya da insanların hafızalarında oluşturmaya çalıştığım temaların devamlılığını ve gelecek nesillere aktarımını sağlayabileyim. Buna sadece doğa, iklim ya da diğer kavramlar üzerinden bakmak yerine daha bütünsel bir yaklaşımla bakıyorum. Bir matematiği, yaşadığı süre boyunca kurguladığı bu sanat dallarından ulaşabildiği kadar insana ulaştırarak gerçekleştirmek. Çünkü pahalı bir iş sinema ve bir ekip işi. Bu imkânları bir araya getirmek oldukça zor. Ben bunu yaşam motivasyonu olarak devam ettirmenin yanı sıra bu temayı seyirci özelinde de kurguladığım hikâyeler üzerinden aktarmak şeklinde düşünüyorum. İki taraflı bir ilişki biçimi olarak kabul edebiliriz.

C. Ö. K.: Sürdürülebilir bir film yapma düşüncesi ve bu yöndeki girişimleriniz nasıl başladı?

S. A.: Aslında filmin temasına karar verdiğimizde yani “Gelecekte neler olacak? Biz gerçekten bizden sonraki nesillere nasıl bir gelecek bırakıyoruz?” sorusunu sormaya başladığımızda dert olarak kafamıza düştü. Bunu önemsemenin ardından gelen bu sorunun, bu derdin üzerine bir iş yapmaya karar verdik ama öncesinde yurt dışında takip ettiğimiz projelerde birtakım farkındalıklara eriştik. *The Amazing Spider-Man 2* (Marc Webb, 2014) yakın zamanın popüler örneklerden biri. Gittiğimiz Berlin Film Festivali’nde, Cannes Film Festivali’nde Green Production konusundaki seminerler öncül oldu. Filmimizin çekimleri Ocak 2022’de başladı ancak biz hazırlık dönemine Ekim 2021’de başladık. Fakat bunun çok öncesinde bu bahsettiğim yurt dışı gezilerimizde ve okuduğumuz diğer film prodüksiyon bilgilerinde biz bu kavramı duymuş, peşine düşmüş ve ülkemizde yapılabilir mi derdiyle gerekli uluslararası platformlarla bağlantıya geçmiştik. Biz İtalya’da gerçekleşen bir oluşum olan Green Production’la bağlantıya geçtik ve onların manifestolarını Türkiye’de ne kadarı yapılabilir diye incelemeye başlamıştık. Bununla ilgili fon araştırmalarımız sırasında ülkelerin bu konuda fonlar vermeye başladığının farkına varmıştık ama bizi bunlardan öte aslında hiç kimse zorlamadı. Hiç kimse bize sana ekstra para vereceğiz demedi, esas önemli olan kısmı da burası. Biz içimizden bu filmi yaptığımızda bu değerler üzerinden bir şeyi aktarmaya çalışırken aslında dürüst olmamız gerektiğini düşündük. Yani bir film yaptığımızda aslında film yapmamak en doğru yeşil film yapma yöntemi. Çünkü bir film ürettiğimizde farklı mekânlar kullanıyoruz. Çalışan kişi sayısı fazla dolayısıyla karbon ayak izi, doğayı yanlış kullanım, geriye çöpler bırakmak, kullanılmayan ürünler koymak yani o kadar çok şey çıkıyor ki karşınıza. Bu durumda bir film yapmamak aslında en doğal yeşil film yapma yöntemi. Ama biz film yapmak istiyoruz o zaman bu dürüstlüğü sağlamak adına da bu koşulları kendimize bir şekilde aktarmamız gerekiyor diye düşündük ve böyle yola çıktık. Şu anda halen Batı’da devam eden bu gelişimi Amerika’dan Avrupa’ya bir harita üzerinde düşünürsek aslında tam anlamıyla Türkiye’ye kadar getirdik bunu. Türkiye’den daha Doğu’da kimler yapıyor bu konuda bilgim yok.

K. U.: Aslında şöyle bir şey var. Bu başlığın başladığı noktaya baktığımızda sorunun, dünyayı en çok kirleten yerlerde olduğunu görüyoruz. Çünkü Tacikistan’da ya da daha az gelişmiş bir başka ülkede çekilen filmlerde insanlar doğaya ne kadar zarar verebilir ki?

C. Ö. K.: Evet. Benim de bu konuyla ilgili yapmış olduğum diğer çalışmada tam da bunun üzerine düşünüyoruz. Bir alt başlık var, “Yaşasın Var Olmak İçin Film Çekiyoruz: Film Endüstrisinde Sürdürülebilirliğin Görünmeyen Yüzü.” Evet, film yapıyoruz ama içerik olarak sürdürülebilirliği konu alan filmlerin dahi bunu başaramadığı ile alakalı bir sürü veri var elimizde. Bu sadece film endüstrisinde de değil, dijital platformlar da bu işin içinde. Sizin bir saat boyunca sosyal medyada gezinmenizin bile çok ciddi bir zararı var çünkü her şeyden önce zaten siz bu hizmete henüz erişmeden gerçekleştirilen alt yapı girişimleri dahi doğayı mahvediyor. Peki Serpil Hanım Türkiye için şu an emekleme aşamasında diyebilir miyiz? Çünkü şu an bu yeni oluşumla ilgili sizin de içinde bulunduğunuz birkaç örnekten başka bir girişimle ben araştırmalarım boyunca karşılaşmadım.

S. A.: Şu sıralar co-production (ortak yapım) olarak ülkemize gelen bir ekip sürdürülebilir film yapmaya çalışıyor. Bunun yanı sıra bir kısa film projesi var. Fakat bu girişimler yabancı ortaklı diye biliyorum ama yönetmen ve yapımcı açısından baktığımızda yerli yapımlar olarak önce *Bir Zamanlar Gelecek: 2121* Ocak 2022; Mart 2022’de de *Neandria* ekibi bu şekilde bir filmi başlatıyorlar. Dolayısıyla bu konuda ülkemiz çok geride ve kesinlikle emekleme aşamasındayız çünkü bana arkadaşlarım bile şunu soruyorlar: “Yeşil film yapım fonları varmış ülkemiz dışında biz onlara başvurmak istiyoruz. Siz nasıl yaptınız bu işi?” Evet, biz emekleme aşamasındayız çünkü aslında bunu tam anlamıyla içimizde hissetmemiz gerekiyor. Bu kavramı anlamlandırmış olmayı kendi hayat biçimimize de yansıtmalıyız. Biz dışarı çıktığımızda mataralarımızla çıkan bir ekibiz. Plastik su satın almamaya gayret eden, çöplerimizi evde ayrıştıran, dışarıdan yemek söylemek yerine kendimiz evde üreten, kompost yapmaya çalışan bir ekibiz. Aslında içsel bakışla alakalı bunun oturabilmesi. Fakat biz, bize alıştırılmış bir kapital düzenin içerisinde hızlıca devam ediyoruz. Biz okula mataralarla gittiğimiz zamanları unuttuk. Annemizin bize sandviç hazırlayıp okula gönderdiği zamanları unuttuk. Çünkü öğrenciler kantinden yemeye alıştırıldı mesela ve başka bir kapitalist düzenin içerisinde harcamayı ve tüketmeyi temel alan bir toplum yaratılmaya çalışıldı. Bu anlamda sosyolojik ve psikolojik olarak baktığımızda Türkiye çok geride. Aslında markalar şu anda çok kullanıyorlar bu kelimeyi. Araştırma yaptığınızda kaynakların da sürdürülebilir olması gerekiyor yani siz elektriğinizi de rüzgâr gülü vasıtasıyla üreten bir yerden alarak bu işi yapmalısınız. Bizim zorlandığımız yerler bunlardı. Türkiye’de aslında sürdürülebilirlik kavramını sadece dillere pelesenk olmuş bir trend, marka değeri anlamında kullanıyoruz. Aslında her sektörde bunun uzmanlarının ciddi boyutta ar-ge çalışmaları yaparak kendilerini sektöre entegre etmeleri gerektiği bir durum. Bu nedenle biz ülke olarak her şeyin en başındayız.

C. Ö. K.: Bu noktada yönetmen ve yapımcı olarak her ikinizi de ilgilendirdiğini düşündüğüm bir soru var. Filmin pre-produksiyon aşamasında özellikle sürdürülebilir set ortamı hususunda bir rota belirlerken neleri referans aldınız? Az önce bahsettiğiniz şeylerden de hareketle set ortamında bu yönde aldığınız kararları ne oranda uygulayabildiniz?

K. U.: Yurt dışında bununla ilgili bir puanlama sistemi var. Mesela İtalya'daki Green Production'ın yazdıkları puanlama sisteminde yaklaşık 20 tane parametre var. Türkiye'de böyle bir sistem olmadığı için burada belirlenen kriterler ve detaylar bizim kılavuzumuz oldu. Burada hiç kimsenin bir case study stratejisi yok. Bu noktada bir çalışmışlığı yok. Bilgisi yok ve biz de zaten bunu ilk Berlin Film Festivali'nde gördük 2019 senesinde. Berlin Film Festivali yeşil festival olarak gerçekleştirilmişti ve bize sanki havaalanındaymışız gibi pet şişeyle içeri giremezsiniz dediler. Bir duvara çarpar gibi olduk çünkü "asla pet şişelerle giremezsiniz, isterseniz biz size bardak veriyoruz" dediler. Aldığımız o bardaklarla zaten damacınalar var. Oradan suyumuzu aldık. Plastik bu kapıdan giremez dediler bize ve biz o anda demek ki bu çok önemli bir mevzu dedik. Biz de bir anda hayat akışımızda cebimizdeki o plastiklerden kurtulduk ve bir rahatlama geldi. O noktada Türkiye'de neler yapabileceğimizi, yaklaşık 20 maddenin içerisinde neleri gerçekleştirip neleri gerçekleştiremeyeceğimizi düşündük. Bunun üzerinde çalıştık. Yani bir solar karavanın, bir güneş enerjisi karavanının olmaması aslında maliyetle ilgili bir şey değil. Bakıldığında daha ucuz çünkü solar karavanın üstüne güneş panelini bir kere monte ettikten sonra siz ömür boyu oradaki enerjisi kullanıyorsunuz. Hiçbir işgücü kaybı yok, sadece çok ciddi mazot tasarrufu sağlıyor. Düşündüğünüzde *Spider-Man*, Green Production olarak çekilebiliyorsa bizim burada daha küçük ölçeklerde filmleri yeşil film olarak yapamıyor olmamız bizim kusurumuz. Hep verdiğim bir örnek vardır. Bir pikniğe gidersin. Orada iki farklı grupla karşılaşırsın. Bir grup vardır. Pikniğini evden getirdiği tabaklarla yapar, yemeğini yer, çöplerini toplar ve gider. Sıfır atık. Fakat başka bir grup daha vardır. Toplamıştır marketten yiyeceklerini, pikniğini yapar ve bütün çöpünü oraya bırakır. Aslında bu son derece pahalı bir kültürel oluşumdur. Plastiğe her gün bir para harcadığınız zaman onun maliyeti daha yüksek.

C. Ö. K.: Bir şeye ulaşabilirlik ne kadar kolay olursa aslında israfta o kadar fazla oluyor diyebiliriz.

K. U.: Evet, aslında o lüks tüketimin de verilmemesi lazım. Gerçekten biz bu yolda öncelikle ekipleri ikna ettik. Zaten ekibi ikna edemezsen bir yeşil film yapamazsın.

C. Ö. K.: Evet, setin ilk günü Serpil Hanım tüm ekibi bilgilendiriyor. Tüm set çalışanlarına neler yapacağınızı ve bunu neden yaptığınızı anlatıyor. Bu alışılmadık set ortamına adaptasyon sürecini de kamera arkası görüntülerinden oluşan belgesel filminizde görüyoruz. Serpil Hanım her şeyin başında olan ve bu konuşmayı yapan kişi olarak en başından itibaren sizin için nasıl bir deneyim oldu? Çünkü bu film aynı zamanda sizin ilk uzun metrajlı filminiz.

S. A.: Setlerin birtakım hiyerarşiler çerçevesinde işlediğini düşünürsek setlerde öncül kanı önderleri vardır. Bir yapımcının söylemesi ile bir yönetmenin söylemesi arasında bir fark vardır. Yönetmene hoca denmesi ama yapımcıya bey ya da hanım diye hitap edilmesi bundandır. Özellikle bağımsız bir setin hiyerarşisinde yönetmen her zaman ön planda tutulur. Bu noktada bizim kanı önderleri belirleme stratejimizde bunu doğru aktarma noktasında kullanabileceğimiz iki araç vardı. Biri oyuncularımız diğeri ise yönetmendi. Yönetmenin ekibe karşı bu matematiği anlatmış olmasının amacı öncelikli olarak bunu neden yaptığımızı anlamalarını sağlamak ve bunun onlarda nasıl bir karşılık bulacağını, bunu bir alışkanlık hâline nasıl getireceğimizi konuşma noktasında bir karar verdik ve bana düştü bu görev. Zaten fazlasıyla buna kafayı takan ve böyle olmasını arzu eden biri olarak da bu görevi üstlendim. Ama aslında burada rolün büyük bir kısmı da oyuncularımıza düştü çünkü oyuncularımıza da kendilerine yönelik ayrıcalıklı bir davranış biçimi görmeyeceklerini kabul ettirdik. Örneğin karavan. Şu anda herhangi bir seti ziyarete gittiğinizde karavan, kamyon, minibüs olmak üzere yani abartmamak kaydıyla ekip sayısının yarısı kadar araçla karşı karşıya kalıyorsunuz. Karavanın birlikte getirdiği alt unsurlara baktığımızda özellikle mazot tüketimi çok önemli. Karavanın mekâna gelmesi, gün boyunca klima vs. gibi nedenlerle boşa giden mazotun karbon ayak izi bırakarak doğaya verdiği zarar bambaşka bir boyut. Bu noktada neyi, hangi amaçla yaptığımızı oyuncularımıza aktararak onları ikna ettik. Zaten oldukça zorlu olan bir işe kalkıştık ve bunu da içine dert edenlerle yürütmek istedim. Öncül olarak oyuncularımız Selen Öztürk, Çağdaş Onur Öztürk ve Ayşe Nil Şamlıoğlu tek bir araçla sete gelmeyi, senaryolarının basılmamasını, yedikleri yemeklerin, içtikleri içeceklerin özel bir şekilde onlara getirilmemesini kabul ettiler. Sette herkese farklı bir davranışın varlığını değil de setin en küçük asistanından en yoğun çalışan oyuncusuna kadar aynı eşitlikte olmasını kabul ettiler. Bu çok önemlidir çünkü film ekip işidir ve yol arkadaşlığı yapmayı da kabul etmiş oldular. Bu anlamda filmin seyircisine doğru kişilerle ulaşılmış olması gerekiyordu. Bu deneyimi böyle anlatabilirim.

C. Ö. K.: Filmin kamera arkası belgeselinde şöyle bir şey bir ifade geçiyor: “Tüketim toplumunun üretim çılgınlığının doğaya zarar verdiği ve insanların olmamaları gereken doğa dışı dünyalara hapsediği bir evrende geçiyor bu film.” Ayrıca film ekibinin bu evrenin oluşmaması için elinden geleni yaptığından bahsediliyor. Sanıyorum ki o ses size ait Korhan Bey.

K. U.: Hayır. Ayşe Nil Şamlıoğlu’nun oğlu, senarist ve yönetmen Avni Tuna Dilligil’in ifadeleri. Kendisi setimizi ziyaretimize gelmişti. O esnada kamera arkası çekimlerine denk gelmişti. Sonrasında kamera arkası yönetmenimiz bunu kullanmak istediğini söyledi. Burada güzel olan nedir biliyor musunuz? Bunu setin içinden birisi söylemiyor. Sete ziyarete gelen birisi söylüyor. Önemli olan bu konuda başkasını farkındalığa ulaştırmaktı.

Görsel 2: *Bir Zamanlar Gelecek: 2121* (2024) filminden bir kesit

**“TÜKETİM
TOPLUMUNUN
ÜRETİM
ÇILGINLIĞININ
DOĞAYA ZARAR
VERDİĞİ VE
İNSANLARIN
OLMAMALARI
GEREKEN DOĞA DIŞI
DÜNYALARA
HAPSOLDUĞU BİR
EVRENDE GEÇİYOR
BU FİLM.”**

C. Ö. K.: Bu girişim, Türk Sineması açısından son derece önemli bir konumda. Benim de bu söyleşi vasıtasıyla ulaşmak istediğim aslında sizin de yapım aşamasında karşılaştığınız ve bir şekilde atlattığınız sorunlar ve bunların uygulanabilirliğine ilişkin bir case study. Bu nedenle Korhan Bey siz, filmin yapımcısı olarak izlediğiniz adımlardan detaylandırarak bahsedebilir misiniz?

K. U.: Setimizde yeniden kullanılabilen tabildot, çatal, bıçak, kaşık ve servis tercih ederek gereksiz atıkların önüne geçtik. Artan yemekleri ayrıştırıp sokaktaki hayvan dostlarımıza dağıttık. Yeniden kullanılabilir tüm ürünler için farklı atık kutuları hazırladık ve bu atıklar Kartal Belediyesi tarafından eşzamanlı olarak toplandı. Evsel

atıklar hariç hiçbir atık, çöp olarak doğaya karışmadı. Sette kullanılan kostümler, çekimler bittikten sonra temizlenip ihtiyaç sahiplerine dağıtıldı. Geleneksel aydınlatma metotları yerine yeni nesil LED spotları kullandık. Bu bize %70'e varan bir tasarruf sağladı. Sadece LED spotlar kullanıldığı için atmosfere yaklaşık 200 kg daha az karbon salınımı oldu. Kullanılan pillerin hepsi kullanım sonrası toplanıp atık pil kutusuna atıldı. Bir matara firmasıyla yapılan iş birliği sayesinde tüm ekibe doğa dostu mataralar dağıttık. Bu sayede pet şişe kirliliğinin önüne geçtik. Bakıldığında tüketilemeyip yarım kalan suların israfı da engellendi. Film boyunca 5760 adet 250 ml'lik pet şişe tüketiminin önüne geçtik. Bunlar tabii 40 kişilik ekip sayısı üzerinden hesaplandı. Biz ayrıca sete gelen ziyaretçiler için de aynı yöntemi uyguladık. Yine bu da 7200 adet kâğıt/pet bardak tüketiminin önüne geçmemizi sağladı. Senaryoyu hiçbir aşamada basmadık. 2500 sayfa kâğıt tasarrufu yaptık. Günlük programda da aynı yolu izledik. Bu da 720 sayfa kâğıt tasarrufu sağladı. Jeneratör ve karavan kullanmadık. Jeneratör 1440 litre, karavan 800 litre akaryakıttan tasarruf ettirdi. Sadece iki tane servis aracımız vardı. Bunda da 1100 litre yakıt tasarrufumuz var.

Geri dönüştürülebilir dekorlar yaptık. Kullandığımız suntalar ve demirler aslında daha önceden farklı setlerde kullanılmış malzemeler ve bizden sonra da geri dönüştürülerek kullanılabilir. Setimizdeki tüm aksesuar ve dekorlar doğa dostu malzemedir yapıldı. Hepsisi de başka setlerde kullanılmak üzere sökülüp depolandı. Bu maddi anlamda da bir avantaj sağlıyor. Zaten başkasından aldığın şeyleri başka birine devrediyorsun. Sürdürülebilirlik kelimesi dedik ya kelimenin tam altında yatan şey bu. Benim kullandığım bir şeyi başkası da kullanabilir. Sürdürülebilirliğin altını dolduracak donelere önem vermemiz gerekiyor. Fakat bize tam tersi sürekli yeniden tüketmeyi dayattılar ve bu bir bağımlılığa dönüştü. Ondan kurtulma çabası aslında bir hastalıktan kurtulma çabası sürdürülebilirlik. Biz bunu oyuncular dahil tüm ekiple birlikte yaptık.

C. Ö. K.: Gerçekten sürdürülebilirliğe dair çok güzel bir tanım oldu. Peki Yeşil film yapımı ve klasik film yapım üretim biçimlerini karşılaştırdığınızda nasıl bir durum ortaya çıkıyor?

K. U.: Aslında bizden daha yeşil film yapmış ama bunun farkında olmayan bir dönem var Türk sinemasında. Paket suların bile olmadığı 1990'lar ve öncesi var. Herkes gidiyor kendi bardağıyla doldurduğu suyunu içiyor. Bir lokantaya gittiğiniz zaman masanıza sürahi geliyor yanına da bardak geliyor. Ne kadar güzel. Şimdi bizim aslında o noktada zihniyet olarak sürdürülebilirliği sağlamak için o tarafa doğru yeniden bir bakış atmamız

lazım. Biz de setimizde bunu yapmaya çalıştık. Bu da bir filmin üretim sürecini olumlu yönde etkileyen bir şey. Fazladan, boşuna hiçbir şey harcamamak eğer olabiliyorsa her şeyi kiralamak. Bizim kendi filmimizde kullandığımız mobilyaların hepsi kiralık. Gidip sıfırdan mobilyalar yapalım düşüncesine girmedik fakat onu da yapıyor olsaydık yine dekor malzemelerinde yaptığımız gibi geri dönüştürülebilir malzemelerden yapardık. Bunun gibi şeylere dikkat ederek bir kere ekonomik olarak bir avantaj sağlıyorsunuz ve inanın bunun filme en ufak kötü bir etkisi olmadığı gibi artısı oluyor. Daha az paraya daha iyi bir iş çıkartıyorsunuz. Lüks tüketim yok. Fazla ekip insanı yok çünkü her insan sette bir karbon ayak izine neden oluyor. İnsan sayısı bile bunu etkiliyor. Onun yiyeceği, çekim mekânına ulaştırılması bunların hepsi bir karbon ayak izi ve bunlardan kurtulmak gerekiyor. En temelde bu adımlar atılmalı. Yani pahalı bir şey yapıyormuş gibi değil imkânları zorlayarak geriye dönüş gerekiyor. Doksanlarda, seksenlerde, altmışlarda çekilen filmlerde bunlar yapıldı aslında. Ama orada imkânsızlıklardan doğan zorunluluklar vardı.

C. Ö. K.: Önemli olan bugün bu imkânlar varken bilinçli hareket etmek, gereksiz her şeyden kaçınmak. Sanırım bizim bu bilinci ortaya çıkarmamız gerekiyor. Peki yeşil film yapımı noktasında Türkiye’yi ileri aşamaya ulaştıracak kesin adımlar ya da uygulamalar neler olmalı? Gelecekte atılması gereken veya atılması beklenen adımların gerçekleşmesi hususundaki düşünceleriniz nelerdir? Türkiye’nin film endüstrisinin buna hazır olmadığını gördük. Sizin de tecrübelerinizden hareketle bunun her şeyden önce bir bilinç meselesi olduğunu fark ettik. Alışılan durumlardan, kolaylıklardan vazgeçme meselesi. Yönetmen ve yapımcı olarak her ikiniz açısından da Türkiye’de yeşil film yapımını ilerletecek hususlar nelerdir?

S. A.: Bu konuda öncelikle teşvik edici ve bilinçlendirici bir eğitim süreci olması gerekiyor. O kadar uzun bir yol ki bu alışkanlıkları değiştirmek anlamında da çok zor.

K. U.: Bizim bütün doneleri aldığımız Green Production şirketi kâr amacı gütmeyen, herhangi bir para almayan, orada çalışan üç beş insanın kurgulayıp film yapmak isteyen herkese bunu anlattığı ve böyle bir onay mekanizmasını kurduğu bir oluşum. Bunun Türkiye’de olması lazım. Devletin bu noktada el atması gerektiğini düşünüyorum.

S. A.: Sanatın iyileştirici bir yönü olduğu gibi farkındalığı ortaya çıkaran bir yönü de var. Bizim çıkış amacımız da oydu aslında. Hem kendimize dürüst olmak hem yaptığımız işe ve söylemeye çalıştığımız şeylere karşı dürüst olmakla yola çıktık. Baştan beri

söylüyorum bizi bunu denememiz için destekleyen veya bunu denememiz için bizi ikna edecek bir danışman, bir devlet sistemi ya da yurt dışından bir ortak yoktu. Bunun özelinde insanın biraz ruhunda olan bir şey olmalı. Gelişim için bunu konuştuk. Alışkanlıkların değişmesi noktasında da konuştuk ama Korhan'ın da bahsettiği gibi devlet tarafından bir mekanizma kurulup önce bir teşvik sistemi oluşturmalı çünkü ödüllendirme sistemi her zaman bir farkındalık yaratır. Türkiye'deki film endüstrisi için bir manifesto hazırlanıp ona göre en azından bir yerden başlanması gerekiyor. Mesela Kültür Bakanlığı'nın fon verdiği projeler %100 bu şartlara uymalı. Senaryo bastırılmaması ya da diğer kurallar için bir müfettiş gelip bütün setin içinde bunları fotoğraflayıp değerlendirmeli. Çünkü bir fon verdiklerinde bir müfettiş yolluyorlar ve kontrol ediyorlar. Bunun en nihayetinde devlet tarafından onaylı bir mekanizmayla başlatılması gerekiyor kesin sonuç bu noktaya getiriyor.

C. Ö. K.: Kontrol mekanizması, ödül ve ceza sistemi her zaman işe yarar, değil mi? Peki benim son olarak merak ettiğim başka bir nokta daha var. Bu film yapım biçiminin ekibi aynı zamanda psikolojik olarak etkileyen yönleri de oldu mu? Sizin kamera arkası belgeselinizde de ekip çalışanları bu yaklaşımın kendilerini iyi hissettirdiğinden bahsediyorlar. Bu doğrultuda set ortamında filmin üretim sürecinde insanların birbirleriyle olan ilişkilerine dair izleniminiz nasıldı? Bakıldığında yönetmenin en tepede olduğu, kendi içinde ayrılan bir hiyerarşik sistem söz konusu.

K. U.: Hiyerarşik olarak bence o hiyerarşi kırılmalı. Birbirimizden farkımızın olmadığı, hepimizin insan olduğunu fark ettiren, ezilen tarafın olmaması gerektiği bir şeye dönüşmeli. Eğer başımızdaki insanlar bizim yanımızda yürürse bu toplumun içerisinde de bir iç huzur yayar. O hiyerarşinin ortadan kalktığı, herkesin birbirini anladığı, o iş düzeninde herkesin eşit olduğunu hissettiği noktada insanın kendini kötü hissetmesi için kötü olması lazım. Çünkü böyle bir durumda onun dışındaki herkes kendini iyi hisseder. Özünde setteki herkese de bu yansıdı. Işık asistanından yönetmenine, görüntü yönetmeninden oyuncusuna herkeste bu iç huzur vardı. Çağdaş buna iyilik diyor. İyilik, bunun temel sebebi de bu. Eskiden de insanlar böyleydi, yani Yeşilçam'a bağlayacağım. İnsanlar bir film yapıyorlar ve herkes birbirinin komşusuymuş gibi davranıyor, anlatabiliyor muyum? Sen yukarıdasın ben aşağıdayım gibi değil. Şu sıcaklığa bakar mısınız? Böyle bir sıcaklıkta bir kötülüğün çıkma ihtimali sıfır ve işi yaparken de herkes gönülden yapmaya başlıyor. Bizim setimizdeki en önemli şey, bir şey olmuyorsa inanın bizden daha çok üzülüyordu ekip. Yani olabilir, aksilikler çıkabilir fakat benden daha çok üzülüyorlardı ve ben bundan mutlu olurum. Çünkü onu çözmeye çalışıyor herkes. Ama

öteki türlü bir hiyerarşide bir ışıkçı setteki diğer işe karışmaz. Beni ilgilendirmiyor der ve geçer. İşte o yüzden de yeşil film birleştiricidir. O ekibe kan olur, can olur ve mutluluk yayar.

S. A.: Ben bununla ilgili son bir örnekten bahsetmek istiyorum. Bir arkadaşımız son 2-3 gün kala yanıma geldi. “Hocam çok teşekkür ediyorum size çünkü bana kendimi iyi hissettirecek bir ortamda bir set yaşattınız. Bir de bize o mataraları hediye ettiniz ama ben onlardan satın alıp çocuklarıma da vereceğim artık okula da öyle yollayacağım” dedi. Tabii ki ben hemen mataralardan ona verdim çünkü bu, işte tam sürdürülebilirlik. Bir taraftan iyilik bulaşıcıdır o setin içinde olan bir farkındalığı çocuğuna aktarmaya çalışmak ve onun da ondan sonraki yaşamında bir damla damlatmaktır. Bir başkası “ben sete giderken artık bu hediye ettiğiniz mataralarla gideceğim” dedi. Hâlâ bana ekibimden arkadaşlar yazıyor “iyi ki böyle bir projede çalıştım benim için bambaşka bir bakış açısı oldu” diye. Şimdi bunların hepsini bir arada tuttuğumuzda hem tür olarak başarılarımız, ödülllerimiz bu arada biz hep En İyi Film ağırlıklı aldık ödüllermizi. En İyi Yönetmen ödülü aldım ben ama 14 ödülümüz var toplamda. İki tane En İyi Yönetmen, bir tane En İyi Oyuncu, bir tane En İyi Kadın Oyuncu ödülümüz var geri kalanların hepsi En İyi Film. En İyi Film ödülü normalde yapımcının ödülüdür ama ben bu ödülü gerçekten bizim ekibimizin ödülü olarak görüyorum. Bu filmin öyle bir değeri de var. Bir anlamda Korhan’ın bahsettiği o birleştirici, iyilik iyidir’in bir motivasyon karşılığı.

C. Ö. K.: Burada gerçekten öğretmek, paylaşmak ve bu sayede bir şeyleri sürdürmek adına aktardıklarınız çok kıymetli. Bu iş nedir ve nasıl yapılır noktasında bizler de önce öğrenmeliyiz ki öğretebilelim.

S. A.: Aslında hep birlikte bunu yaparak sürdürülebilir kılıyoruz. Bizim açımızdan yaptığımız film yaşıyor. Bu çok önemli. Yani hayatta kalabilmesini sağlayacak bir sürü örnek üzerinde konuştuk. Demek ki kök salmışız. Şu an sizinle buluşmak da o köklerden birisi. Siz de öğrencilerinize burada aldığınız belli bir bilgiyi aktarıyorsunuz ve akademik çalışma olarak bunu gerçekleştirdiğinizde bir kanıt bırakıyorsunuz ortaya. Bu bizim için tam anlamıyla ilk sorunuzun cevabı niteliğinde. Sürdürülebilirlik işte budur. Ulaşılmak istenen şey, birbirimizden de o kadar uzaklaştık ki set ortamında bir çay alırken bile birbirimize yaklaşabiliriz aslında bu kadar kolay bir iş.

C. Ö. K.: Ben her ikinize de paylaştığınız tüm bilgiler için teşekkür ediyorum. Sürdürülebilirlik hakkında farklı bir bakış açısına sahip olduk sayenizde.

